

ПРАВО ГРОМАДЯН НА ПРЕДСТАВНИЦТВО В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Заяць Наталія Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права НАВС

Народне представництво в демократичній державі забезпечується механізмом конституційного регулювання суспільних відносин, що містять в собі визначення суб'єктивних прав та обов'язків суб'єктів правових відносин. До таких прав слід віднести право громадян на представництво в органах публічної влади. Ця ідея практично не зустрічається в сучасній юридичній літературі, що аж ніяк не зменшує її наукової цінності [1]. Незважаючи на відсутність у Конституції України згадки про існування такого права, має сенс подальша розробка суб'єктивних політичних прав, що виходять з системи народного представництва, число яких не може обмежуватись активним чи пасивним виборчим правом, участю громадян в управлінні державними справами, а також правом на участь у формуванні та діяльності органів влади.

Право на представництво передусім має народ України як сукупність громадян нашої держави. Це право виражене у правоздатності народу обирати Президента України, формувати Верховну Раду України та вимагати від них здійснення тієї державної політики, що є адекватною потребам та інтересам громадян України, інтегрованих у єдину соціальну спільноту. Іншим суб'єктом, що володіє правом на представництво, є населення Автономної Республіки Крим (територіальна ознака). Застосування територіальної ознаки можливе і стосовно статусу осіб, що проживають на території муніципальних утворень. Але в такому разі їх право на представництво за загальним правилом обмежується лише правом формування представницького органу місцевого самоуправління і вимогами вирішення питань місцевого значення, відповідно до потреб та інтересів муніципального співтовариства.

Право громадян на представництво в органах публічної влади за своєю сутністю належить до конституційних прав і свобод громадян. На користь цього висновку свідчить вагомість цього права, його зв'язок із конституційними принципами народного суверенітету, представницької демократії, народовладдя. Відсутність у переліку конституційних прав і свобод цього суб'єктивного права не може ставити під сумнів його конституційно-правову природу, ґрунтуючись на визначених засадах ч. 1 ст. 22 Конституції України. Крім того, право громадян на представництво можна вивести з нормативного змісту ч. 2 ст. 5 Конституції України, відповідно до якої народ здійснює свою владу безпосередньо і через органи державної влади та місцевого самоврядування [2].

Вдосконалення виборчої системи нерозривно пов'язане із проведенням конституційно-правової реформи в Україні, – зазначає В.Л. Федоренко. «Це дві взаємопов'язані складові – нова форма державного правління – парламентсько-президентська республіка, а також нова виборча система, яка дозволяє формувати представницький корпус державної влади та місцевого самоврядування відповідно до потреб оновленої політичної системи України» [3].

У той же час потрібно мати на увазі, що реформа виборчого права покликана не тільки забезпечити та гарантувати демократичний і легітимний процес вільного, рівноправного, заснованого на Конституції України волевиявлення громадян при формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, але й сприяти розбудові єдиної, узгодженої, внутрішньо збалансованої і несуперечливої виборчої системи, що відображає дійсне народовладдя і гарантує стабільність,

спадковість у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Подальше удосконалення виборчої системи та реформування інституту народного представництва буде пов'язане із конкретною діяльністю самого депутата, – вважає ідеолог сучасної теорії представницької демократії Б. Манен: «на сьогодні вже недостатньо виборцю голосувати за ідеологію чи програму партії: час голосування за програми кандидатів, скоріше за все вже пройшов, але, можливо, розпочинається час голосування за результати діяльності політика” [4].

Підсумовуючи викладене, необхідно підкреслити, що право громадян на народне представництво є важливим елементом в структурі публічно-політичних прав городян третього покоління. Право громадян на представництво виходить з конституційної концепції суверенітету народу, відповідно до якої, народ вправі здійснювати державну владу як безпосередньо так і через своїх представників. Дане право має низку конкретних форм реалізації, які не можуть ототожнюватись із активними чи пасивними виборчими правами, але вони не повинні й протиставлятися їм. Поєднуючи імперативні та консультативні риси, право громадян на представництво не обмежується участю громадськості в ширшій суспільних справах, тому за своїм юридичним змістом воно ширше, ніж права, встановлені ст. 38 Конституції України. Право громадян на представництво не може здійснюватись довільно, незалежно від інших юридичних норм, оскільки воно є мірою можливої поведінки народу із задоволення публічних інтересів на основі комплексу конституційних принципів, що пов'язані між собою. Оскільки право на представництво не є абсолютним суб'єктивним правом, воно належить певним обмеженням відповідно до змісту ст. 64 Конституції України, а також у режимах надзвичайного та військового стану. На відміну від законних обмежень, порушення права громадян на народне представництво є протиправними діями, які порушують основи української державності та потребують адекватної реакції з боку уповноважених державних органів.

Список використаних джерел

1. Масленникова С.В. Право граждан на народное представительство. Автореф. дисс...на соискание учен степени канд. юрид.наук.: Спец.12.00.02 (Конституционное право; муниципальное право) – М., 2001 – С. 32.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. станом на 15.08.2011 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.5; 22.
3. Федоренко В.Л. Выборче право як складова системи конституційного права України Вибори 2006. Досвід. Проблеми. Перспективи. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. (31 жовтня-1 лист 2007) – К.: Атіка, 2007. – С.191-195.
4. Манен Б. Принципы представительного правления Пер. с англ. Е.Н.Рошина Под ред. О.В.Хархордин.-СП.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2008. – С.196.- 323с.

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ (ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМАТИКИ)

Корнієнко Петро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, заступник проректора по науково-педагогічній роботі з філіями Національної академії статистики, обліку та аудиту, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

За 21 рік незалежного існування України права і свободи людини та громадянина є дороговказом конституційного розвитку суспільства та держави. Це підтверджує й зміст наріжних положень Конституції України. Так, стаття 3 Основного Закону встановлює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають